

1a JORNADA DE BONES PRÀCTIQUES

COMPETÈNCIES DIGITALS I PROFESSIONALS A TRAVÉS D'UNA WEBQUEST

Pere Cornellà Canals
pere.cornellacanals@udg.edu

Meritxell Estebanell Minguell
meritxell.estebanell@udg.edu

Josefina Ferrés Font
josefina.ferres@udg.edu

Facultat d'Educació i Psicologia
Departament de Pedagogia

Objectius

La proposta que es presenta a continuació s'emmarca en el desenvolupament de l'assignatura Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació als Estudis de Mestre de la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona. Aquesta assignatura ja no forma part del pla d'estudis actual. Tot i així, durant els cursos que es va dur a terme, les activitats d'aprenentatge es van planificar de manera que anessin encaminades a adquirir els coneixements i les habilitats que havien de permetre als estudiants començar a assolir algunes de les competències que haurien de tenir en acabar els seus estudis. És per això que considerem que continua tenint vigència.

Els objectius de la proposta són:

- Fer un tractament transversal d'alguns dels temes programats en l'assignatura Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació amb l'objectiu de:
 - Conèixer els recursos provinents del camp de les TIC aplicables a l'escola.
 - Analitzar les seves possibilitats des d'una perspectiva didàctica.
 - Conèixer experiències d'integració curricular d'aquests recursos.
 - Determinar les implicacions i repercussions de la seva introducció a l'ensenyament.
- Donar a conèixer als alumnes les WebQuest, una metodologia de treball que té Internet com a font de documentació i que els pot apropar a la seva realitat professional.
- Utilitzar les eines de la web 2.0, en especial els blocs, per afavorir el treball col·laboratiu dels alumnes a través de la xarxa.

Cal tenir en consideració que l'assignatura s'impartia en el segon quadrimestre del 1r curs dels estudis, la qual cosa ocasionava que els estudiants tinguessin encara una escassa formació didàctica i psicològica, circumstància que dificultava emprendre amb certa profunditat l'anàlisi dels recursos tecnològics i la seva integració en la planificació de processos d'ensenyament-aprenentatge.

Per tal de superar aquesta limitació i aconseguir que els estudiants poguessin realitzar un aprenentatge significatiu que a la vegada els ajudés a comprendre la relació entre els aspectes teòrics i la futura pràctica professional, per al curs 2004-05 es va preparar una proposta de treball basada en la metodologia de les *WebQuest*.

Desenvolupament

La *WebQuest* proposava a l'alumnat una tasca que els contextualitzava en una situació similar a la que es trobaran en el seu futur: formar part d'un claustre d'un Centre d'Educació Infantil i Primària. I els demanava fer un estudi sobre les possibilitats didàctiques de diferents programes educatius i d'Internet i prendre decisions sobre la seva utilització.

Per realitzar aquest treball els estudiants havien de documentar-se per adquirir els coneixements necessaris per poder realitzar activitats d'anàlisi de diferents recursos tecnològics i d'experiències d'integració curricular. El resultat final s'havia de lliurar al professorat en format de dossier i presentar-lo a classe utilitzant algun recurs expositiu (presentació feta en *Power Point*).

L'experiència es va iniciar el curs 2004-05. Des d'aquell moment, en finalitzar cada curs es va avaluar a partir de les opinions de l'alumnat i també de les reflexions del professorat¹ implicat en la docència de l'assignatura.

Després de l'experiència dels primers cursos, l'equip de professorat va valorar la conveniència de continuar amb la proposta adequant-la a les possibilitats que ofereix el Web 2.0: la utilització d'un *bloc* com a espai de creació i de difusió d'informació i d'opinió.

Amb aquesta finalitat, el curs 2007-08 es va modificar la proposta canviant la situació de partida i també el format del treball final. En aquest cas, els estudiants configuraven equips de treball que simulaven ser grups de mestres de diferents centres i poblacions que volien treballar conjuntament en la cerca de recursos interessants per a utilitzar amb els nens i nenes de les seves classes. Per fer-ho decidien treballar a través de la xarxa utilitzant un *bloc*. Aquesta situació fictícia els portaria a analitzar diferents recursos que es troben a la xarxa, fer propostes d'aplicació, crear alguns materials i publicar-los a través del *bloc* i, per tant, generar un espai en el qual altres mestres poguessin trobar recursos interessants.

La *WebQuest* els va guiar en aquest procés demanant com a tasca final la creació d'un *bloc* per part de cada equip.

Aquest canvi de format va permetre afegir nous valors a la proposta:

- Apropar-la encara més a la realitat escolar (en aquests moments des del Departament d'Educació s'ofereixen les eines necessàries per tal d'utilitzar aquest recurs des de les aules).
- Coherència entre el contingut de l'assignatura (utilització de les TIC en el camp de l'educació) i la demanda que es feia des de la mateixa.
- Experimentar una nova forma d'expressió, de difusió d'informació i d'opinió i poder analitzar la seva potencialitat didàctica.
- Autoregulació del treball tan pel que fa al contingut (el fet de crear un document/espai que es publica a través d'Internet hauria d'augmentar l'autoexigència dels seus autors envers la qualitat dels continguts i també dels aspectes formals) com pel que fa als terminis de presentació ja que una de les demandes que es va fer en la proposta és que s'anés presentant complint uns terminis marcats.
- Treballar en equip asincrònicament: l'autoria compartida del bloc permetia que els diferents integrants poguessin treballar de manera autònoma facilitant els aspectes organitzatius que comporta sovint el treball en equip.
- Garantir la participació de tots els integrants en el treball: la referència de l'autoria de cadascuna de les aportacions en els blocs permetia assegurar que tots els integrants havien fet les seves aportacions.
- Treballar col·laborativament a dos nivells:
 - Entre els membres de l'equip per crear el bloc.
 - Entre els diferents equips que havien elaborat altres blocs i que es podrien referenciar els uns als altres. En certa manera es podria parlar d'un "espai de blocs educatius" creat entre tots els estudiants dels Estudis de Mestre.

La valoració que totes les parts implicades (estudiants i professorat) van fer d'aquest nou plantejament va ser molt positiva. El fet d'incorporar el bloc com a eina de treball, de comunicació i de col·laboració va fer que els resultats finals tinguessin, en general, molta qualitat. Pensar que allò que estaven fent podia ser vist immediatament pels seus companys i companyes donava un valor afegit a tot el procés.

Fruit d'aquesta valoració positiva, per al curs 2008-2009 ens vam plantejar afegir un nou element dins els processos de treball que els alumnes seguien en aquesta assignatura: la creació d'un clip de vídeo. Amb aquest nou canvi, la proposta general de l'activitat quedava reforçada en determinats aspectes:

- Els estudiants es convertien en creadors de recursos.
- Calia ser molt acurat en els continguts perquè els clips resultants serien visionats per nens i nenes de diverses escoles.
- Calia treballar molt bé el procés de guionatge (pre-producció), preparació dels elements multimèdia necessaris (realització) i edició del clip (post-producció).
- Sorgia la necessitat d'aprendre l'ús de noves eines: editors de so, d'imatge i de vídeo.

Un cop més l'experiència va ser valorada molt positivament, malgrat el nivell d'exigència que requeria tot el procés. Des de l'equip de professorat s'anava buscant l'equilibri entre el projecte que anaven desenvolupant els estudiants durant tot el curs i els continguts treballats a l'aula per donar suport a aquest desenvolupament.

Avaluació

Les avaluacions han permès refermar la idea inicial que la metodologia emprada podia ser útil donat que permetia:

- Treballar alguns dels continguts del programa a partir d'una proposta que exigeix una clara participació i implicació de l'alumnat.
- Oferir a l'alumnat una proposta en la qual s'haurien de posar en el paper d'un professional per a prendre decisions sobre la utilització de determinats recursos.
- Presentar a l'alumnat una proposta de treball que, a la vegada, els mostrés una nova metodologia que podrien analitzar des de la seva pròpia experiència.
- Treballar competències i habilitats de caràcter transversal.
- Apropar-se al model didàctic i organitzatiu que proposa l'Espai Europeu d'Educació Superior.

A la vegada també s'han pogut confirmar els aspectes innovadors de l'activitat: el seu caràcter cooperatiu i el fet de treballar per competències.

Com aspectes negatius, cal ressaltar la dedicació de temps per part dels estudiants. Tot i que sempre ha estat un treball ben valorat per part seva, també és cert que sempre han manifestat que el treball els demana gran dedicació. I, per últim, cal destacar que aquest tipus de treball requereix una determinada configuració dels recursos informàtics disponibles i, tot i que es planteja amb molt de temps i es procura haver descartat totes les possibles fonts de problemes, a l'hora de dur a terme els treballs d'edició sempre sorgeixen problemes en alguns equips de treball.

Conclusions

Al llarg dels cursos que l'equip de professorat va treballar la WebQuest com a proposta de treball central per als alumnes de l'assignatura de Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació dels Estudis de Mestre, el projecte va anar evolucionant amb la incorporació de nous elements motivadors que ajudessin els alumnes a adquirir els coneixements i les habilitats necessàries per poder aplicar en la resta dels estudis i en la seva futura tasca docent.

La metodologia proposada concordava, perfectament, amb la idea de docència proposada en el nou pla d'estudis i va apropar la filosofia del Web 2.0 als estudiants: col·laboració, debat, revisió, societat xarxa, comunicació...

Analitzant el treball que els estudiants van haver de dur a terme en la realització d'aquesta activitat (especialment en la seva darrera versió), ens podem adonar que el procés seguit concorda amb el Mapa de la Taxonomia digital de Bloom, creat per Andrew Churches. Aquest autor afegeix, per a cadascuna de les habilitats del pensament (tan les d'ordre inferior com per les d'ordre superior), noves accions específiques de l'entorn digital. D'aquesta manera, el procés del treball que plantejàvem als estudiants abraçava els termes clau d'aquesta taxonomia: recordar, comprendre, aplicar, analitzar, avaluar i crear, a la vegada que els obligava a utilitzar diferents recursos i eines digitals per a dur a terme tot el procés.

La següent taula presenta la relació entre les habilitats i les activitats digitals que ens proposa la "Taxonomia de Bloom per l'era digital" que considerem que es treballen en l'activitat:

Habilitat de pensament	Activitats digitals associades.
Recordar	Fer cerques a Internet. Marcar llocs com a preferits.
Comprendre	Fer periodisme en format de bloc. Categoritzar. Etiquetar. Comentar.
Aplicar	Pujar arxius a un servidor. Compartir. Editar.
Analitzar	Fer enllaços. Recopilar informació de medis.
Avaluar	Comentar en un bloc. Col·laborar.
Crear	Filmar. Publicar videocasting.

Finalment, considerem que un dels motius de l'èxit d'aquesta experiència és el fet de tenir en compte les característiques específiques dels estudiants actuals: els nadius digitals o, tal i com els anomena Francesc Pedró (Pedró, 2006), els aprenents del nou mil·lenni.

Com a punt feble cal tornar a fer esment de la gran dedicació per part de l'alumnat i també del professorat.

Per part de l'alumnat per a dur a terme totes les activitats tot i que també s'ha de tenir en compte que algunes d'elles –com ara la creació d'un clip– els resulten prou atractives com per dedicar-hi més temps del que segurament caldria.

Per part del professorat és important remarcar la necessitat de coordinació (punt fort com a resultat) per a plantejar el treball i també el temps de dedicació per a fer-ne el seguiment.

Segurament aquesta experiència podria tenir cabuda en els nous graus com a proposta de treball en un mòdul que integrés les temàtiques abordades.

Bibliografia

Adell, J. (2004) *Internet en el aula: Las WebQuest*; Revista electrònica de Tecnología Educativa (17). Recuperat el 10 de gener 2005 a: http://www.uib.es/depart/gte/edutec-e/revelec17/adell_16a.htm

Balagué, F., Zayas, F. (2007) *Usos educatius dels blogs. Recursos, orientacions i experiències per a docents*. Dossiers did@c-TIC's. Barcelona: UOC.

Churches, A. (2009). Taxonomia de Bloom para la Era Digital. *Eduteka*. Recuperat el 12 febrer 2010, a <http://www.eduteka.org/TaxonomiaBloomDigital.php>

Dodge, B. (2002 a), Cinco Reglas para Escribir una Fabulosa WebQuest. *EDUTEKA*. Recuperat 18 març 2003 a <http://www.eduteka.org/profeinvitad.php3?ProfInvID=0010>

Ferrés, J. (2007). WebQuest: Les TIC a les nostres aules. En *Aproximació a l'Espai Europeu d'Educació Superior des de les aules*. Girona: Universitat de Girona. Servei de Publicacions.

Pedró, F. (2006). Aprender en el Nuevo Milenio: un desafío a nuestra visión de las tecnologías y la enseñanza. Recuperat 20 gener 2008, a <http://www.oei.es/salactsi/nml.pdf>

Perrenoud, P. (2004) *Diez nuevas competencias para enseñar*. Barcelona. Graó.

Quintana i Albalat, J., Higuera Albert, E. (2007). *Les WebQuest, una metodologia d'aprenentatge cooperatiu basada en l'accés, maneig i l'ús de la informació de la xarxa*. Barcelona. Universitat de Barcelona (Ed.).

Tíscar Lara (2007). *Blogs para educar. Usos de los blogs en una pedagogía constructivista*. Recuperat el 20 març 2008 a <http://www.campusred.net/telos/articulocuaderno.asp?idarticulo=2&rev=65>

Los 'weblogs' cumplen diez años de agitación. Recuperat el 18 de març de 2008, a http://www.elpais.com/articulo/ocio/weblogs/cumplen/anos/agitacion/elpepateccib/20070118elpci_boci_1/Tes

ⁱ L'equip docent que va treballar en el desenvolupament d'aquesta proposta estava constituït per: Meritxell Estebanell, Josefina Ferrés, Eulàlia Guiu, Pere Cornellà Canals, Teia Baus i Teresa Bardera